

วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์

กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุข*

A Discourse of Luangpucha Supatto and his Disciple for Creativity the Communal Peace

¹ภิขญาพร อยู่กล้า และ สุนทร วรหาร

¹Pichayaporn yooklam and Suntorn worrahan

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: nungning252680@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารวบรวมจัดจำแนกเผยแผ่วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์ 2) เพื่อศึกษาวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคม โดยมุ่งศึกษาเฉพาะหลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม (เลี่ยม ฐิตธัมโม) เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสารและลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประชากร ผู้ปฏิบัติธรรม พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา วัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และพระราชภาวนาวกรม มีลักษณะคำสอนที่คล้ายกัน สามารถจำแนกลักษณะคำสอนออกเป็น 7 ลักษณะได้แก่ 1.วาทกรรมคำสอนเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนากรรมฐาน 2.วาทกรรมคำสอนเนื้อความเกี่ยวกับธรรมะของพระสัมมาพุทธเจ้า 3.วาทกรรมที่สอนด้วยยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย 4.วาทกรรมที่เป็นคำง่ายตรงกับเนื้อหาของเรื่อง 5.วาทกรรมที่ใช้สอนด้วยวิธีปฏิบัติ 6.วาทกรรมที่สอนด้วยวิธีสนทนาถาม-ตอบ และ 7.วาทกรรมที่ใช้อารมณ์ขัน วาทกรรมคำสอนของ หลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ล้วนมีคุณค่าทางสังคมเพราะทุกคำสอนมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุข คือ 1.ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจถึงแก่นธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 2.ทำให้เกิดทศพิธธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ 3.ทำให้เกิด ศาสนพิธีหรือกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในสังคม 4.มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีและทำให้มีการขยายสาขาทั้งในและต่างประเทศ และ 5.ทำให้เกิดจิตอาสาในการช่วยงานสร้างสรรค์สังคมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: วาทกรรมคำสอนหลวงปู่ชา; การสร้างสรรค์สังคม; ศิษยานุศิษย์

*Received February 4, 2021; Revised May 6, 2021; Accepted June 24, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to collect and distribute the discourses of Luangpu Chah Subhaddo and his disciples; and 2) to investigate the discourses of Luangpu Chah Subhaddo for creating a peaceful society. The study aimed at studying Luangpu Chah Subhaddo and Luangpor Liem Thitadhammo. The study employed a qualitative research method, analyzing data from documents and conducting interviews with practitioners, monks, novices, and laypeople at Wat Nong Pah Phong, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province. The obtained data were analyzed using descriptive analysis.

From the study, it is found that the discourses of Luangpu Chah Subhaddo and Phra Rajabhavanavakom share similarity which can be classified into seven types: 1) Discourse on Vipassanā meditation; 2) Discourse on the Buddha's teachings; 3) Discourse taught by using examples, comparison, and metaphor; 4) Discourse taught through the use of simple words relevant to the content of the study; 5) Discourse taught through practice; 6) Discourse taught through question and answer; and 7) Discourse taught through the use of humor. From the past to the present, the discourses of Luangpu Chah Subhaddo and Phra Rajabhavanavakom have social values because they play important roles in creating a peaceful society, namely 1) Buddhists get to understand the core of the Buddha's teachings; 2) Giving rise to heir to the Dhamma both Thai and foreigners; 3) Giving rise to religious rites or Buddhist activities in the society; 4) Buddhism's spread both within and outside of the country; and 5) Giving rise to the volunteer mind in creating for society and preserving Buddhism.

Keywords: Discourses of Luangpu Chah; Peaceful Society; Disciples

บทนำ

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นอยู่วัฒนธรรมหลากหลายด้าน เป็นเมืองที่ก่อตั้งโดยพระราชาจึงได้นามว่า “ราชธานี” ผู้ก่อตั้งเป็นเชื้อพระวงศ์จึงมีรากเหง้าของวัฒนธรรมที่ดีงาม ประกอบกับประชากรในชุมชนล้วนประกอบด้วยอารยชนจึงสามารถดำรง สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชุมชนนานัปการ จนทำให้เมืองอุบลราชธานีได้สมญานามมาแต่โบราณว่า “อุบลเมืองนักปราชญ์” และปัจจุบันยังปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัดอุบลราชธานีที่สื่อให้เห็นถึงอารยธรรม และอุดมแห่งวัฒนธรรมว่า “อุบลเมืองดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์ ฉลาดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดินแดนอนุสาวรีย์คนดีศรีอุบล” (Woraharn, 2015)

จากคำขวัญดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอารยธรรมที่อุดมด้วยวัฒนธรรมแห่งเมืองอุบล โดยเฉพาะในด้าน การนับถือพระพุทธศาสนาที่ว่า “ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม” ปราชญ์แห่งเมืองอุบล Naubon

(2004) กล่าวถึงมูลเหตุของความเจริญรุ่งเรืองของเมืองอุบลราชธานีจากอดีตไว้ว่า เนื่องมาจากเป็นเมืองศูนย์กลางการศึกษา จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ศาสนาและการเมืองในภูมิภาคนี้ อุบลราชธานีจึงนับว่าเป็นดินแดนแห่งภูมิปัญญาอีสาน เป็นแหล่งการศึกษาเกี่ยวกับมูลกัจจายน์แบบโบราณและการศึกษาภาษาไทย แม้ในด้านวิปัสสนาธุระก็ยังเป็นต้นกำเนิดของพระป่า วัดป่าเริ่มตั้งแต่พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ชา สุภัทโท เมืองอุบลราชธานี คือรากเหง้าของทางวัฒนธรรมอันมีที่มาจากพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งสร้างหรือกำเนิดของพระเกจิอาจารย์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้วจาริกไปในที่ต่าง ๆ และเป็นที่เคารพบูชาแก่ชาวพุทธศาสนิกชนทั้งคนไทยและต่างประเทศจำนวนมาก ดังเช่น หลวงปู่ชา สุภัทโท หรือพระโพธิญาณเถรแห่งวัดหนองป่าพง ซึ่งทั้งหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีบุญบารมีเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่คนในพื้นที่อย่างมาก โดยเฉพาะหลวงปู่ชา สุภัทโท นั้นเป็นพระเถระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ตรัสถึงว่า “หลวงปู่ชา มีบารมี มีคนเคารพมาก”

การที่หลวงปู่ชา สุภัทโท มีลูกศิษย์ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าหลวงปู่ชา สุภัทโท มีหลักธรรม คำสอน เป็นที่น่านับถือ ซึ่งหลักธรรมเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่งที่พึงศึกษา ยิ่ง เนื่องด้วยคำว่า “วาทกรรม” นั้นเป็นคำที่รู้จักกันโดยทั่วไปในกลุ่มนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใช้กันแพร่หลายในทางสังคมศาสตร์ นอกนั้นยังใช้ในวงวิชาการสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย นิยามความหมายของ discourse ไว้ในศัพท์ภาษาศาสตร์ว่า 1) หมายถึง สัมพันธสาร และถ้อยคำเกี่ยวเนื่อง 2) หมายถึง วาทกรรม ดังนั้น วาทกรรม สัมพันธสาร และถ้อยคำเกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ว่า วาทกรรม คือ หน่วยภาษาระดับที่สูงกว่าประโยคหรือข้อความ และยังมีคำอื่นที่ใช้ในความหมายของภาษาระดับนี้ (Charoensinolarn, 2006)

เนื่องจากวาทกรรมเป็นระบบภาษาที่ถูกกลั่นกรองและปรับแต่งจากการใช้ไวยากรณ์ต่าง ๆ ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา จัดว่าเป็นสัญลักษณ์ประเภทหนึ่ง ความหมายของภาษาจึงจัดเป็นความหมายเชิงสัญลักษณ์ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดวิธีคิดของมนุษย์สามารถกำหนดให้มีความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังที่ Woraharn (2015) ได้กล่าวไว้ว่า ในการศึกษาของ “ภาษาศาสตร์” คำว่า “วาทกรรม” มีความหมายในมิติของการใช้ภาษาตามไวยากรณ์ เช่น การพูดการเขียน และรูปแบบของการร้อยเรียงภาษาในแง่ของประโยคหรือย่อหน้า

วาทกรรมเป็นผลิตภัณฑ์และการสร้างขึ้นของสังคมมนุษย์ บริบทของสิ่งแวดล้อม ความเชื่อหรือความคิดของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม วาทกรรมทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนจึงเป็นผลผลิตที่เป็นปรากฏการณ์ วิธีปฏิบัติ และปรากฏการณ์ทางสังคม วาทกรรมจึงเป็นระบบภาษาระดับข้อความซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านไวยากรณ์ มีกลวิธีเชื่อมโยงความเพื่อสื่อความหมายและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างภาษา ผู้ใช้ภาษา และบริบทอื่นในสังคมที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของบุคคลและกลุ่มบุคคล ความเชื่อ ทศนคติ และวัฒนธรรมในสังคมของกลุ่มคนเหล่านั้น (Friclough, 2003)

ดังนั้น การถ่ายทอดธรรมะของหลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม (เลี่ยม จิตธัมโม) ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างวาทกรรมทางภาษาที่มีผลต่อสังคมในห้วงระยะเวลาหนึ่ง คำสอนเหล่านั้นสามารถฝ่าสภาพปัญหาความไม่เข้าใจเกี่ยวกับศีลธรรมจริยธรรมและสถานการณ์เกี่ยวกับวิถีพุทธในสังคมไทยสมัยหนึ่งได้

ด้วยวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม (เลี่ยม ฐิตธัมโม) อันเป็นที่ประจักษ์ด้านคุณค่าและการยอมรับ ปณิธานอันยิ่งใหญ่เกี่ยวกับการอุทิศตนในการจรรโลงชีวิตและสังคมของเพื่อนมนุษย์ด้วยพุทธธรรม รวมทั้งกลวิธีทางภาษาและแนวคิดในวาทกรรมคำสอนได้ก่อให้เกิดความศรัทธาอันแรงกล้าของเหล่าศิษย์ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สังคมในจังหวัดอุบลราชธานี และยังทำให้คนในสังคมตระหนักและเห็นความสำคัญเคร่งครัดในวัฒนธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนา

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคม เพื่อทราบถึงกลวิธีเชื่อมโยงความเพื่อสื่อความหมายและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างภาษา ผู้ใช้ภาษา และบริบทอื่นในสังคมที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของบุคคลและกลุ่มบุคคล ความเชื่อทัศนคติ และวัฒนธรรม จากวาทกรรมคำสอนที่มีต่อศิษยานุศิษย์ เพื่อสามารถรวบรวมจัดจำแนกและเผยแผ่วาทกรรมคำสอนกับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคมของหลวงปู่ชา สุภัทโทและหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม

ทำให้เกิดประโยชน์ในสร้างความสงบสุขของสังคมเพื่อสร้างจิตใจให้เกิดความสุขสงบ คิดดีทำดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม เป็นการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อดำรงไว้ และสร้างความสงบสุขแก่สังคม สร้างความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รวบรวมจัดจำแนกและเผยแผ่วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและ ศิษยานุศิษย์
2. เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชาและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุข คำว่าศิษยานุศิษย์ หมายถึง ศิษย์ที่ยังครองสมณะเพศและได้รับการบรรพชา อุปสมบท อบรม สั่งสอนรับใช้ใกล้ชิดพระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภัทโท) หรือเป็นผู้สืบสันดานธรรมของหลวงปู่ชา สุภัทโท จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคมและปัจจุบัน อาศัยอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งในที่นี้หมายถึง หลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม (หลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม) เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงรูปปัจจุบัน ศึกษาจากเอกสาร โดยใช้วิธีวิจัยเทคนิคเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี

1.1 รวบรวมข้อมูลงานเขียนหนังสือคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท ที่พิมพ์เผยแผ่ ณ ศูนย์มรดกธรรมวัดหนองป่าพง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนังสือที่มีการพิมพ์ต่อเนื่องจำนวนหลายครั้ง สะท้อนให้เห็นว่า ได้รับความนิยม มีความน่าสนใจ อ่านง่าย เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

1.2 รวบรวมหนังสือคำสอนของหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม (หลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม) ซึ่งเป็นศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่ชา สุภัทโท โดยรวบรวมจากหนังสือธรรมะที่ให้ข้อคิด คติเตือนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจในการศึกษา

1.3 รวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวาทกรรมและกลวิธีการสอนธรรมะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

2.1 สังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและแบบไม่มีส่วนร่วม

2.2 สัมภาษณ์ พระสงฆ์ สามเณรในวัดหนองป่าพง อุบาสก อุบาสิกา ผู้นำชุมชน

2.3 จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อชี้แจงผลการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคม และให้ชาวบ้านร่วมแสดงความ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูล

3.1 พระสงฆ์ สามเณรในวัดหนองป่าพง

3.2 อุบาสก อุบาสิกา

3.3 ผู้นำชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการใช้ในการศึกษา

4.1 สังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและแบบไม่มีส่วนร่วม

4.2 พระสงฆ์ สามเณรในวัดหนองป่าพง อุบาสก อุบาสิกา ผู้นำชุมชน

4.3 จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อชี้แจงผลการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคม และให้ชาวบ้านร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูล ในเวทีชาวบ้าน

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

5.1 ทำหนังสือขออนุญาตศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยสำรวจข้อมูล

5.2 ศึกษาข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเอกสารทั้งส่วนที่เป็นจากเอกสารส่วนกลางและเอกสารจากท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์ที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สังคมอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม จากงานศึกษาวิจัย ตำรา หนังสือ สารคดี และเอกสารจารึกโบราณ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลจากพื้นที่ภาคสนามจะดำเนินไปพร้อมๆ กันกับการเชื่อมโยงประเด็นคำถามในการวิจัยในแต่ละขั้นตอน จากนั้นก็วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคม

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยเรียบเรียงผลการวิจัย สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมจัดจำแนกและเผยแผ่วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์ ผลการศึกษาพบว่าวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม สามารถจำแนกลักษณะคำสอนออกเป็น 7 ลักษณะได้แก่

1) วาทกรรมคำสอนเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนา หลวงปู่ชา สุภัทโทและหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม มุ่งเน้นเรื่องวิธีการทำสมาธิโดยวิธีอานาปานสติ การตามดูลมหายใจ และมีสติอยู่กับทุกอิริยาบถ ดังตัวอย่างคำสอนที่ว่า การนั่งสมาธิเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกหัดจิตของพุทธบริษัททั้งหลาย สมัยนี้คนที่นับถือพระพุทธศาสนาซึ่งถึงจะมีศีลมีทาน ก็ยังไม่เป็นบ่อเกิดแห่งความสงบได้อย่างแน่นอน แต่เมื่อเรามาทำจิตของเราให้สงบเรียบร้อยเป็นสมาธิ ปัญญาจึงจะเกิดขึ้นที่จิต ความรู้จะเกิดขึ้นที่จิต สมควรแก่การประพฤติปฏิบัติธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา (Phra Bhodhiyanadaera (Chah Subhaddo), (2002)

2) วาทกรรมคำสอนเนื้อความเกี่ยวกับธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เน้นเรื่อง การดับทุกข์ตามหลักอริยสัจ 4 ความเชื่อเรื่องกรรม ไตรสิกขาหรือศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องจิต และเรื่องการปล่อย ดังตัวอย่างคำสอนต่อไปนี้ จิตใจที่เป็นกุศล ท่านเรียก กุศลจิต คือ ความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง จัดเป็นกุศลจิต เป็นฝ่ายที่เป็นความดี นำความรู้สึกลำให้เกิดความสะดักสบาย เกิดความสงบระงับ ถ้าเป็นอกุศลจิต ก็คือ โทสะมูลจิต โมหะมูลจิต จิตที่เป็นอกุศล ความโลภ ความโกรธ ความหลงมันก็เป็นขึ้น มีขึ้นตามฐานะของความรู้สึกประเภทที่เป็นจริง เขาก็แสดงของเขายู่ จะว่าความโลภมันมีภัยก็ไม่ใช่ มันก็อยู่ที่เราจะไปเกี่ยวข้องอย่างผู้ไร้สติปัญญาเท่านั้นเอง ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไร้สติมันก็เกิดโทษ ถ้าเราไปเกี่ยวข้องในลักษณะให้อยู่ในความรู้สึกที่ปราศจากโทษ มันก็ไม่เห็นมีอะไร Phra Rajabhavanavikrom (Leam Thitadhammo), 2004)

3) วาทกรรมที่สอนด้วยยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย หลวงปู่ชา สุภัทโทและหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม นับเป็นนักปฏิบัติธรรมที่เรียบง่าย ท่านสอนจากธรรมชาติที่ต่ำที่สุดเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีคือมรรคผล ดังตัวอย่างต่อไปนี้ อารมณ์นี้ก็เหมือนกับงูเห่าที่มีพิษร้ายนั้นอารมณ์ที่พอใจก็มีพิษมากอารมณ์ที่ไม่พอใจก็มีพิษมากมันทำให้จิตใจของเราไม่เป็นเสรีทำให้จิตใจไขว่เขวจากหลักธรรมของพระพุทธเจ้า (Phra Bhodhiyanadaera (Chah Subhaddo), 2014)

4) วาทกรรมที่เป็นคำง่ายตรงกับเนื้อหาของเรื่อง เป็นการสอนธรรมะด้วยถ้อยคำ ที่ตรงไปตรงมาง่ายต่อการทำความเข้าใจ การจดจำ และการนำไปปฏิบัติเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิต ดังตัวอย่างคำสอนต่อไปนี้ กินน้อย นอนน้อย พุดน้อย คือนักปฏิบัติ กินมาก นอนมาก พุดมาก คือ คนโง่ (PhaBhodhiyanadaera (Chah Subhaddo), 2015)

จากวาทกรรมข้างต้นหลวงปู่ชา สุภัทโท ได้สอนนักปฏิบัติให้เข้าใจในเรื่องของการปฏิบัติขั้นพื้นฐานอย่างง่าย ๆ ว่า นักปฏิบัติต้องเน้นการปฏิบัติให้มากกว่า การกิน การนอน หรือแม้กระทั่งการพุด จึงจะถือว่าเป็นนักปฏิบัติที่มีปัญญา

5) วาทกรรมที่ใช้สอนด้วยวิธีปฏิบัติ ในการสอนธรรมะของหลวงปู่ชาสุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม พบว่ามีการสอนด้วยการกล่าวถึงการปฏิบัติอยู่ 2 วิธี คือ ผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติ หมายถึง การนำวิธีการที่หลวงปู่ชาสุภัทโท และศิษยานุศิษย์เป็นผู้ปฏิบัติเอง แล้วนำมาถ่ายทอดเป็นแบบอย่างให้เห็นตัวอย่างเห็นคุณเห็น

โทษอย่างชัดเจน และผู้เรียน ผู้ฟัง หรือศิษย์เป็นผู้ปฏิบัติคือการนำผลการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติมาสอนเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังตัวอย่างคำสอนต่อไปนี้

เรื่องของใจมันเป็นอย่างนี้ บางทีก็คิดดี บางทีก็คิดชั่ว ใจมันหลอกลวง เป็นมายา จงอย่าไว้ใจมัน แต่จงมองเข้าไปที่ใจ วันนี้ท่าน (ภิกษุชาวตะวันตก) ได้พาลูกศิษย์มาฟังธรรม ท่านอาจจะเข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง ผมได้พูดเรื่องการปฏิบัติเพื่อให้ท่านเข้าใจได้ง่าย ท่านจะคิดว่าถูกหรือไม่ก็ตาม ก็ขอให้ท่านลองนำไปพิจารณาดู ผมในฐานะอาจารย์องค์หนึ่ง ก็อยู่ในฐานะคล้าย ๆ กันผมเองก็อยากฟังธรรมเหมือนกัน เพราะไม่ว่าผมจะไปที่ไหน ก็ต้องไปแสดงธรรมให้ผู้อื่นฟัง แต่ตัวเองไม่ได้มีโอกาสฟังเลย คราวนี้ก็ดูท่านพอใจในการฟังธรรมอยู่ เวลาผ่านไปเร็ว เมื่อท่านนั่งฟังอย่างเงียบๆ เพราะท่านกำลังกระหายธรรมะ ท่านจึงต้องการฟัง

เมื่อก่อนนี้ การแสดงธรรมก็เป็นความเพลิดเพลินอย่างหนึ่งแต่ต่อมาความเพลิดเพลินก็ค่อยหายไป รู้สึกเหนื่อยและเบื่อ ก็กลับอยากเป็นผู้ฟังบ้าง เพราะเมื่อฟังธรรมจากครูอาจารย์นั้น มันเข้าใจง่ายและมีกำลังใจ แต่เมื่อเราแก่ขึ้น มีความหิวกระหายในธรรมะรสชาติของมันก็ยังเอร็ดอร่อยมากขึ้น

การเป็นครูอาจารย์ของผู้อื่นนั้น จะต้องเป็นตัวอย่างแก่พระภิกษุอื่นๆ เป็นตัวอย่างแก่ลูกศิษย์ เป็นตัวอย่างแก่ทุกคนฉะนั้นอย่าลืมตนเองแล้วก็อย่าคิดถึงตนเอง ถ้าความคิดอย่างนั้นเกิดขึ้น รีบกำจัดการมันเสีย ถ้าทำได้อย่างนี้ก็จะเป็นผู้ที่รู้จักตัวเอง (Phra Bhodhiyanadaera (Venerable Ajahn Chah Subhaddo), 2017)

จากวาทกรรมข้างต้น หลวงปู่ชา สุภัทโท ได้สอนเรื่องของใจ และการปฏิบัติ โดยกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและศิษยานุศิษย์ทั้งที่เป็นพระภิกษุสามเณร หรือฆราวาส ท่านสอนให้พิจารณาใจของตนเอง สุขทุกข์อยู่ที่ใจของเราอย่าไปยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งใด

6) วาทกรรมที่สอนด้วยวิธีสนทนาถาม-ตอบ เป็นการสอนธรรมะด้วยการตั้งคำถาม และตอบให้เข้าใจตามที่ผู้ปฏิบัติเกิดความสงสัย เป็นการเทศนาแบบปจฉาวิสัชนาเป็นกุศโลบายในการเทศนาหรือเผยแผ่ธรรมดาที่ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ดังตัวอย่างคำสอนต่อไปนี้ ถาม: เคยได้ยินที่เขาพูดว่าเรื่องการนั่งสมาธิเห็นนิมิตเห็นเทวดา เห็นนรก เห็นนี้สำหรับผู้เริ่มปฏิบัติที่ยังไม่มีประสบการณ์ ความเชื่อในสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญเพียงใด หลวงพ่อตอบ: มันเป็นอุปสรรคของการเจริญสมาธิ ต้องดูให้ดี ๆ หน่อย สิ่งที่เราควรที่จะปฏิบัติเท่านั้นก็คือ เมื่อเราอยู่ที่ไหนก็ตาม การนั่งสมาธิเราก็มีอยู่แต่ก็ไม่ให้มากจนเกินควร แต่เรามีส่วนเกี่ยวข้องในทางประสาทสัมผัสนั้นให้มีการสำรวมหน่อย การปฏิบัติมันก็ต้องมีองค์ประกอบ ภาษาท่านเรียกว่า คุณสมบัติในคุณธรรมการฝึกฝน ต้องมีองค์ประกอบ แต่ส่วนภายนอกนั้นท่านไม่ค่อยมีการกล่าวถึงองค์ประกอบของการปฏิบัติ คือศีล สังวร จิตเจตนา จิตเจตนา คือ ความตั้งใจมุ่งมั่นแน่วแน่ซึ่งมีความรู้สึกมีความบริสุทธิ์ซื่อสัตย์ซื่อตรง(Phra Bhodhiyanadaera (Venerable Ajahn Chah Subhaddo), 2006)

7) วาทกรรมที่ใช้อารมณ์ขัน ถึงแม้จะเป็นวาทกรรมที่พบน้อยในคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์ แต่พบว่า หลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์ ได้พยายามที่จะสอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อให้ผู้มาปฏิบัติธรรมเกิดการผ่อนคลาย ไม่ตึงหรือไม่หย่อนจนเกินไป วิธีการนี้ไม่ใช่นำธรรมะมาทำเป็นเรื่องขบขันดูถูกเหยียดหยามแต่ประการใดแต่เป็นกุศโลบายในการนำเสนอให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนามีความสุขกับหลักธรรมะ

นำธรรมะมาผูกกับเรื่องใกล้ตัวให้มองธรรมะด้วยความสุขมีเทคนิคให้ผู้ฟังมีอารมณ์ขึ้นกับการสาธกหรืออุทาหรณ์สอนใจ

หลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม ท่านก็ได้พยายามสอดแทรกข้อคิด อารมณ์ขันแม้ไม่มากแต่ก็พยายามในการผ่อนคลายความเครียดให้ข้อคิดผ่านบทกลอน ที่จะทำให้รู้สึกยิ้มหรือขบขันได้บ้าง ดังตัวอย่าง กลอน “ตากับตีน” ที่หลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม ได้แทรกในการสอนธรรมะ ดังนี้

ตีนกับตาอยู่กันมาแสนผาสุก	จะนั่งลุกยืนเดินเพลินนักหนา
มาวันหนึ่งตีนทะเล้งเอ๋ยปรัชญา	ว่ามีคุณแก่ตาเสียจริงจริง
ตีนช่วยพาตาไปที่ต่างต่าง	ตาจึงได้พบนางและสรรพสิ่ง
เพราะฉะนั้นดวงตาจึงประวิง	ว่าตีนนั้นเป็นสิ่งควรบูชา
ตาได้ฟังตีนคุยโม้ก็หมั่นไส้	จึงร้องบอกออกไปด้วยโทสา
ว่าที่ตีนเดินได้ก็เพราะตา	ดูมรรคาเศษแก้วหนาวไม่ต่ำตีน
เพราะฉะนั้นตาจึงสำคัญว่า	ตีนไม่ควรจะมาคิดดูหมิ่น
สรุปว่าตามีค่าสูงกว่าตีน	ทั่วธานีนทร์ตีนไปได้ก็เพราะตา
ตีนได้ฟังให้คั่งแค้นแสนจะโกรธ	เร่งกระโดดออกไปไกลหน้าผา
เพราะอวดดีคุยเบ่งเก่งกว่าตา	ดวงชีวาจงดับไม่รู้เลย
ตาเห็นตีนทำเก่งเร่งกระโดด	ก็พิโรธแกล้งระงับหลับตาเฉย
ตีนพาตาถลาล้มทั้งก้มเงย	ตกเหวเลยตายหาทั้งตาตีน

สรุปได้ว่าวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม สามารถจำแนกลักษณะคำสอนออกเป็น 7 ลักษณะได้แก่ 1.วาทกรรมคำสอนเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนา หลวงปู่ชา สุภัทโท มุ่งเน้นเรื่องวิธีการทำสมาธิโดยวิธีอานาปานสติ การตามดูลมหายใจ และมีสติอยู่กับทุกอิริยาบถ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นเรื่องของวิปัสสนาสมาธิมีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจหลักการซึ่งต้องเข้าใจควบคู่ไปกับการปฏิบัติ 2.วาทกรรมคำสอนเนื้อความเกี่ยวกับธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเน้นเรื่องการดับทุกข์ตามหลักอริยสัจ 4 ความเชื่อเรื่องกรรม ไตรสิกขาหรือศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องจิต และเรื่องการปล่อยวาง สำหรับหลักธรรมคำสอนอื่น ๆ ก็นำมาเทศนาสั่งสอนเป็นกิจของสงฆ์อยู่แล้วแต่หลักธรรมที่เน้นดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับการนำมาปฏิบัติทำสมาธิวิปัสสนากรรมฐาน ผู้ปฏิบัติจะได้นำมาพิจารณาในขณะปฏิบัติ วาทกรรมที่สอนด้วยยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย

หลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์ นับเป็นนักปฏิบัติธรรมที่เรียบง่าย ท่านสอนจากธรรมชาติที่ต่ำที่สุดเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีคือมรรคผล โดยมีคนเปรียบเทียบแถมมนี้ว่าคล้ายกับแนว คำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ แต่จุดเด่นอันหนึ่งของแนวคำสอนของหลวงปู่ชาก็คือ "การเปรียบเทียบ" ท่านหาเรื่องมาเปรียบเทียบเพื่ออธิบายคำสอนของท่านได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจง่าย วาทกรรมที่เป็นคำง่ายตรงกับเนื้อหาของเรื่อง เป็นการสอนธรรมะด้วยถ้อยคำที่ตรงไปตรงมาง่ายต่อการทำความเข้าใจ การจดจำ และการนำไปปฏิบัติเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตตามปกติพระทั่วไปหลายท่านจะสั่งสอนตามที่จารึกหรือเขียนไว้ในหนังสือธรรมะในพระไตรปิฎกแต่ไม่ขยายความด้วยภาษาธรรมดาที่บันทึกไว้จะเป็นภาษาบาลีถ้าพูดตามนั้นพุทธศาสนิกชนที่เป็นชาวบ้าน

ทั่วไปก็จะไม่เข้าใจภาษาบาลีถ้าถอดความอธิบายด้วยภาษาธรรมดาจะเข้าใจง่ายขึ้นไปเป็นหลักปฏิบัติได้สะดวก แต่การที่จะนำมาอธิบายให้เข้าใจง่ายขึ้นนั้นจะต้องแตกฉานเข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนซึ่งการจะเข้าใจอย่างถ่องแท้หรือแตกฉานนั้นต้องศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเองจำมีความลึกซึ้งจึงจะนำมาถ่ายทอดเผยแพร่ได้อย่างง่ายและเข้าใจได้โดยเร็ว

วัตถุประสงค์ที่ 2 วิเคราะห์วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุขของสังคมผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมคำสอนของพระอริยสงฆ์นาม หลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม พระผู้บุกเบิกเผยแผ่พระสังฆธรรม ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงประทานไว้ ออกเผยแผ่ธรรมภาคปฏิบัติ จนเป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสมากในพุทธศาสนิกชนทั่วโลก

วาทกรรมคำสอนของ หลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น จึงล้วนมีคุณค่าทางสังคมเพราะทุกคำสอนมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุข พอสรุปได้ดังนี้

1) ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจถึงแก่นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วาทกรรมคำสอน หลวงปู่ชา สุภัทโท หลวงพ่อเลี่ยม ฐิตธัมโม เป็นคำสอนที่เป็นคติ เป็นปรัชญาสั้นๆ ที่ลึกซึ้ง โดยเน้นการอุปมา เปรียบเทียบให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจได้ง่าย เข้าถึงแก่นหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อย่างแท้จริง และสามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2) ทำให้เกิดทนายธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หลวงปู่ชา สุภัทโท ขณะมีชีวิตอยู่ท่านได้อุทิศชีวิตเพื่อการปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พุทธศาสนา ทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งบังเกิดผลงานที่เป็นประโยชน์อันเกื้อหนุนแก่พระศาสนา ทั้งที่เป็นธรรมเทศนา และสำนักปฏิบัติธรรมในนามวัดสาขาวัดหนองป่าพงจำนวนมาก และทำให้เกิดทนายธรรมที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่ชา สุภัทโท ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เป็นพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นผู้สืบทอดพระพุทธานุสาสนา

3) ทำให้เกิดศาสนพิธีหรือกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในสังคมวัดหนองป่าพงมีธรรมเนียมในการปฏิบัติศาสนกิจเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันพระเป็นวัตรปฏิบัติเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว นอกจากนั้นวันสำคัญต่างๆ ของประเทศก็จะมีกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มขึ้นไปอีก และงานที่สำคัญที่เป็นงานประจำของวัดเพื่อน้อมรำลึกถึงหลวงปู่ชาหลังจากท่าละสังขารไปแล้วจะจัดขึ้นทุกปี คือ “งานปฏิบัติธรรมอาจารย์บูชา” จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-17 มกราคม ของทุกปี

เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูตเวทีและเป็นการปฏิบัติธรรมบูชาคุณ ถวายเป็นอาจารย์บูชาแด่ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภัทโท) โดยมีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม ถือนิเวศน์ โดยผู้มีพระภิกษุสามเณรอุบาสิกและอุบาสิกา มารวมกันทำวัตรสวดมนต์เข้าเย็น เติมน้ำจกลม นั่งสมาธิ และรับฟังพระธรรมเทศนาโดยครูบาอาจารย์จากวัดสาขาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ศาสนพิธีหรือกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในสังคม ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาในงานอาจารย์บูชาที่ทำให้สังคมมีส่วนร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา รวมทั้งการขัดเกลาจิตใจของผู้มาร่วมปฏิบัติ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจและความสงบสุขของคนใน

4) เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีและทำให้มีการขยายสาขาทั้งในและต่างประเทศ เมื่อหลวงปู่ชา สุภัทโท สามารถสร้างหลักจิตใจของท่านจนมั่นคงในพระพุทธศาสนาแล้ว ท่านจึงได้นำธรรมของพระพุทธเจ้าออกเผยแผ่ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศต่าง ๆ ในทวีป

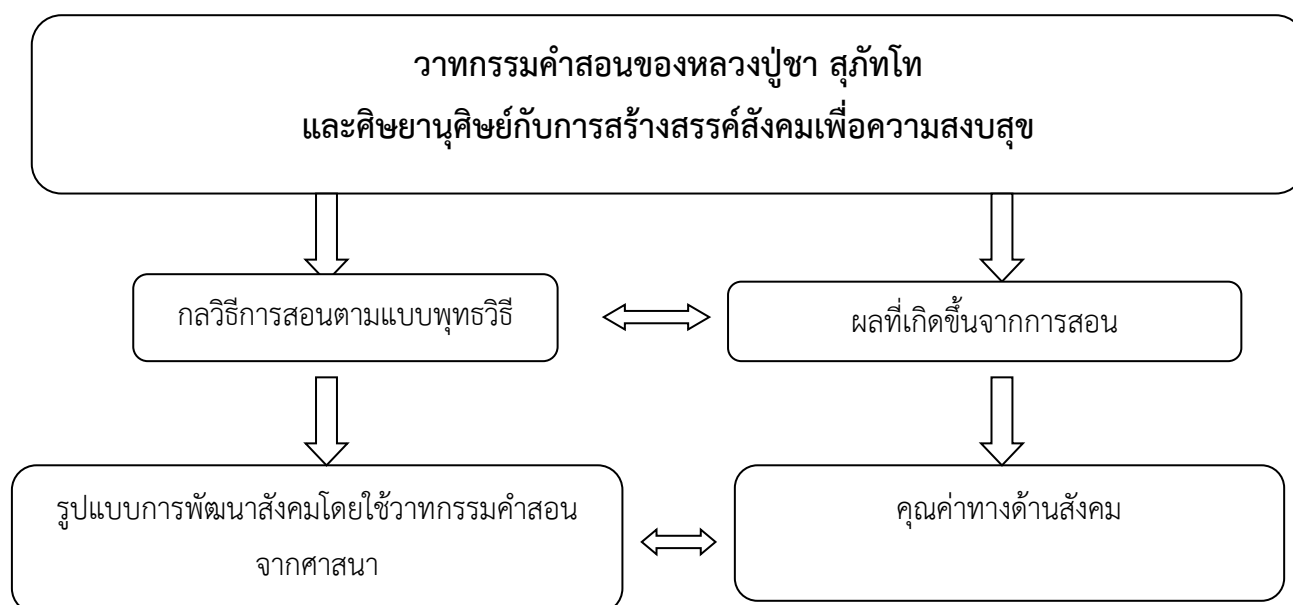
ยุโรป อเมริกา ด้วยธรรมที่ฟังง่าย เข้าใจง่าย จนทำให้ชาวต่างชาติ ต่างภาษา ได้หันมาให้ความสนใจใฝ่ในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เกิดปสาทะเลื่อมใส ศรัทธา จึงได้พากันมาขอบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ เป็นจำนวนมาก ทำให้สำนักวัดหนองป่าพง สามารถขยายสาขาของวัดหนองป่าพงในและต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 321 สาขา โดยแบ่งเป็นสาขาวัดหนองป่าพง จำนวน 268 สาขา สาขาสำรองจำนวน 16 สาขา สาขาสำรวจจำนวน 61 สาขา สาขาต่างประเทศจำนวน 20 สาขา

5) ทำให้เกิดจิตอาสาในการช่วยงานสร้างสรรค์สังคมและช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา จากวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์ ทำให้เกิดจิตอาสาในการช่วยสร้างสรรค์สังคมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในงานอาจารย์บูชา ระหว่างวันที่ 12-17 มกราคม 2563 ได้เห็นภาพความสามัคคีและจิตอาสาที่หลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศเพื่อช่วยงานด้านศาสนาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

หลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม ศิษยานุศิษย์รูปที่สำคัญ ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง มีวาทกรรมคำสอนที่มีคุณค่าละยึดปฏิบัติตามแบบหลวงปู่ชา สุภัทโท จึงทำให้ทุกคำสอนมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุขเช่นเดียวกับหลวงปู่ชา สุภัทโท คือ ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจถึงแก่นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้เกิดทนายธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และยังมีแนวปฏิบัติด้านสนธิหรือกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุข สามารถสังเคราะห์และนำเสนอได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุข

จากแผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นถึงวาทกรรมคำสอนได้นำไปสู่กลวิธีการสอนตามแบบพุทธพิธี เช่น แบบกัจฉาหรือสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ ที่มีกลวิธีการสอนที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย เช่นการยกอุทาหรณ์ การเปรียบเทียบอุปมา การทำเป็นแบบอย่าง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจคำสอนได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์ในสร้างความสงบสุขของสังคมเพื่อสร้างจิตใจให้เกิดความสุขสงบ คิดดีทำดี มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม เป็นการเผยแผ่ธรรมะ เพื่ออรรถาธิบาย และสร้างความสงบสุขแก่สังคม สร้างความตระหนัก และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์สืบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและศิษยานุศิษย์ มุ่งเน้นสอนเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนากรรมฐาน โดยยึดตามคำสอนของพระสัมมาพุทธเจ้า ด้วยวิธีการสอน ยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย ใช้คำง่ายตรงกับเนื้อหาของเรื่อง วาทกรรมที่เป็นคำง่ายตรงกับเนื้อหาของเรื่อง วาทกรรมที่ใช้สอนด้วยวิธีปฏิบัติ วาทกรรมที่สอนด้วยวิธีสนทนาถาม-ตอบ และวาทกรรมที่ใช้อารมณ์ขัน เพราะหลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม ได้ยึดถือตามแนวการสอนด้วยพุทธวิธีตามรูปแบบการสอนเดิม ทั้งนี้เพราะจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจ และเข้าถึงธรรมมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Lapyai (2014) ที่ได้กล่าวถึงการสอนของพระพุทธรูปเจ้าในแต่ละครั้งจะมีคุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่า เป็นลีลาการสอน 4 รูปแบบ คือ 1) สันทัดสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง 2) สมาทปนนา ชักจูงใจให้เห็นจริงด้วยชวนให้คล้อยตามรับไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา ใ้ใจให้แก่วรรณ บังเกิดกำลังใจ 4) สัมปัทสนา ชโลมใจให้เข้มแข็งร่าเริง เบิกบาน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kulsuwan (2010) วาทกรรมคำสอนของท่านพุทธทาส กล่าวคือ ท่านพุทธทาสภิกขุ มีกลวิธีการใช้ความนึกเปรียบเทียบในวาทกรรมนี้มี 3 ลักษณะ คือ 1) ความนึกเปรียบเทียบอุปมา 2) ความนึกเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย และ 3) ความนึกเปรียบเทียบเชิงบุคคลาธิฐาน พบมากที่สุด คือ ความนึกเปรียบเทียบอุปมาที่คล้ายกับวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม ที่ปรากฏในการสร้างสรรค์สังคมในแต่ละด้านล้วนมีประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคมทำให้เกิดความสงบสุขทั้งสิ้น กล่าวคือ ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจถึงแก่นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้เกิดทศพิธราชธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้เกิดศาสนพิธีหรือกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในสังคม ด้วยวัตรปฏิบัติที่งดงามน่าเลื่อมใสศรัทธา จึงมีผู้ศรัทธาน้อมนำอยากปฏิบัติตามจึงเกิดศาสนาพิธีต่าง ๆ ขึ้น โดยเฉพาะภายในวัดหนองป่าพงและสาขาต่างๆ เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีและทำให้มีการขยายสาขาทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งทำให้เกิดจิตอาสาในการช่วยงานสร้างสรรค์สังคมและช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

เพราะด้วยความเลื่อมใสในวาทกรรมคำสอนและข้อวัตรปฏิบัติที่งดงามของหลวงปู่ชา จึงเป็นที่เลื่องลือทำให้พุทธบริษัททั่วไปต่างหลั่งไหลเข้ามาเรียนรู้ฝึกปฏิบัติตามจึงทำให้มีศิษยานุศิษย์มากมายทั้งไทยและต่างประเทศด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ศาสนาพุทธขยายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะต่างประเทศมีการขยายสาขาไป 20 สาขาทั่วโลกซึ่งเป็นสร้างสรรค์ทำให้เกิดคนดีปฏิบัติดีขยายวงกว้างออกไปตลอดจนเป็นการเผยแผ่

ศาสนาให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกจนเกิดพุทธบริษัทมากมายนี้ นับเป็นการสร้างสรรค์สังคมที่ทรงคุณค่าต่อประเทศชาติศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

ซึ่งมีความแตกต่างกับงานวิจัยของ Lapyai (2014) เรื่องวาทกรรมคำสอนในปาฐกถาธรรมของ พระธรรมโกศาจารย์ ที่พบอุดมการณ์สำคัญ 4 ชุดความคิดได้แก่ อุดมการณ์ศาสนา อุดมการณ์พระมหากษัตริย์ อุดมการณ์การศึกษา และอุดมการณ์การเมือง โดยที่ชุดความคิดของหลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโมจะเน้นเรื่องศาสนา คำสอนตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน แต่คำสอนก็สามารถครอบคลุมให้ทุกสถาบันทั้ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้อยู่อย่างสงบได้เช่นกัน

สรุป

ผลการศึกษาวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และศิษยานุศิษย์ คำว่า ศิษยานุศิษย์ คือ ศิษย์ที่ยังครองสมณเพศและได้รับการบรรพชา อุปสมบท อบรมสั่งสอนรับใช้ใกล้ชิดพระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภัทโท) หรือเป็นผู้สืบสันดานธรรมของหลวงปู่ชา สุภัทโท จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคมและปัจจุบัน อาศัยอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งในที่นี้หมายถึง หลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม (หลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม) เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง รูปปัจจุบัน (2535-2563) จากการศึกษาวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม โดยมุ่งศึกษาจากคำสอนในรูปแบบของวรรณกรรมที่ได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์ ผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้ วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และศิษยานุศิษย์ สามารถจำแนกลักษณะคำสอนออกเป็น 7 ลักษณะได้แก่ 1) วาทกรรมคำสอนเกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนา 2) วาทกรรมคำสอนเนื้อความเกี่ยวกับธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 3) วาทกรรมที่สอนด้วยยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย 4) วาทกรรมที่เป็นคำง่ายตรงกับเนื้อหาของเรื่อง เป็นการสอนธรรมะด้วยถ้อยคำ ที่ตรงไปตรงมาง่ายต่อการทำความเข้าใจ การจดจำ และการนำไปปฏิบัติ 5) วาทกรรมที่ใช้สอนด้วยวิธีปฏิบัติ ในการสอนธรรมะของหลวงปู่ชาสุภัทโท และศิษยานุศิษย์พบว่า มีการสอนด้วยการกล่าวถึงการปฏิบัติอยู่ 2 วิธี คือ ผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติ หมายถึง การนำวิธีการที่หลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์เป็นผู้ปฏิบัติเอง แล้วนำมาถ่ายทอดเป็นแบบอย่างให้เห็นตัวอย่างเห็นคุณเห็นโทษอย่างชัดเจน และผู้เรียน ผู้ฟัง หรือศิษย์เป็นผู้ปฏิบัติ คือการนำผลการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติมาสอนเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง 6) วาทกรรมที่สอนด้วยวิธีสนทนาถาม-ตอบ 7) วาทกรรมที่ใช้อารมณ์ขัน ถึงแม้จะเป็นวาทกรรมที่พบน้อยในคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์ แต่พบว่า หลวงปู่ชา สุภัทโท ได้พยายามที่จะสอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อให้ผู้มาปฏิบัติธรรมเกิดการผ่อนคลาย ไม่ตึงหรือไม่หย่อนจนเกินไป วิธีการนี้ไม่ใช่นำธรรมะมาทำเป็นเรื่องขบขันดูถูกเหยียดหยามแต่ประการใดแต่เป็นกุศโลบายในการนำเสนอให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนามีความสนุกสนานกับหลักธรรมะนำธรรมะมาผูกกับเรื่องใกล้ตัวให้มองธรรมะด้วยความสุขมีเทคนิคให้ผู้ฟังมีอารมณ์ขันกับการสาธกหรืออุทาหรณ์สอนใจ

คำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโทและหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโมทำให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคม ดังนี้ 1) ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจถึงแก่นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมา สัมพุทธเจ้า 2) ทำให้เกิดทายาท

ธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ 3) ทำให้เกิดศาสนพิธีหรือกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในสังคมวัดหนองป่าพงมีธรรมเนียมในการปฏิบัติศาสนกิจเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันพระเป็นวัตรปฏิบัติเป็นพื้นฐานเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว นอกจากนั้นวันสำคัญต่างๆ ของประเทศก็จะมีกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มขึ้นมาอีก และงานที่สำคัญที่เป็นงานประจำวัดเพื่อน้อมรำลึกถึงหลวงปู่ชาหลังจากท่าละสังขารไปแล้วจะจัดขึ้นทุกปีได้แก่ “งานปฏิบัติธรรมอาจารย์บูชา” จะจัดเป็นประจำทุกปี ซึ่งจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-17 มกราคม ของทุกปี เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลและเป็นการปฏิบัติธรรมบูชาคุณ ถวายเป็นอาจารย์บูชา แต่พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) 4) เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเป็นแบบอย่างที่ดีและทำให้มีการขยายสาขาทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 321 สาขา โดยแบ่งเป็นสาขาวัดหนองป่าพง จำนวน 268 สาขา สาขาสำรองจำนวน 16 สาขา สาขาสำรวจจำนวน 61 สาขา สาขาต่างประเทศจำนวน 20 สาขา 5) ทำให้เกิดจิตอาสาในการช่วยงานสร้างสรรค์สังคมและช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม ล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ศึกษาธรรมะเข้าใจ เข้าถึงธรรมะได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน สามารถนำงานวิจัยวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภทฺโท และศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุข เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีความสนใจในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในรูปแบบการสอนที่เข้าใจง่าย เน้นการลงมือปฏิบัติตามแนวของหลวงปู่ชา สุภทฺโท และหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม ที่จะนำไปสู่การปรับใช้ธรรมะในชีวิตประจำวันและทำให้สังคมปกติสุขได้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภทฺโทและหลวงพ่อเลี่ยม จิตธัมโม ได้ส่งผลทำให้เกิดความสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุข ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนให้ทุกคนในหน่วยงานได้ศึกษาในหลักธรรมคำสอนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องดีงาม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

1. ควรศึกษาวาทกรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ กับการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม
2. ควรมีการศึกษาในรูปแบบการพัฒนาสังคมโดยใช้วาทกรรมคำสอนจากศาสนาเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสร้างสรรค์สังคมโดยใช้วาทกรรมคำสอนในศาสนาของแต่ละท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นโมเดลในการพัฒนาสังคมต่อไป

References

- Bannarui, B. (1995). *Questions Book*. Bangkok: Pornboon Printing.
- Charoensinolar, C. (2006). *Discourses of Development: Power Knowledge Truth*. Bangkok: Publisher Language.
- Friclough, N. (2003). *Analyzing Discourse: Textual analysis for social research*. (1st ed.). London: Routledge.
- Kulsuwan, K. (2010). *The Hortatory Discourse of Buddhadasa Bhikkhu*. (Doctoral Dissertation). Mahasarakham University. Mahasarakham.
- Lapyai, R. (2014). *Dharma Teaching Discourse in Dharma Speech of Phra Dharmakosajarn*. (Doctor Dissertation). Kesetsart University. Bangkok.
- Na Ubon, B. (2004). *The story of Ubon Ratchathani*. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani University Press.
- Phra Bodhiynathera (Chah Subhaddo). (2002). *The Answers from Venerable Ajahn Chah Subhaddo*. (7th ed.). Bangkok: October Printing.
- Phra Bodhiynathera (Chah Subhaddo). (2004). *Beyond Reason*. (6th ed.). Bangkok: October Printing.
- Phra Bodhiynathera (Chah Subhaddo). (2014). *Patipada BraBhodhiyana*. (4th ed.). Nonthaburi: Mata Karnpim.
- Phra Bodhiynathera (Chah Subhaddo). (2015). *Wisdom from Obstacles*. (2nd ed.). Ubon Ratchathani: Siritham Offset.
- Phra Bodhiynathera (Chah Subhaddo). (2017). *Food for Mind*. (6th ed.). Bangkok: October Printing.
- Phra Rajabhavanavikrom (Leam Thitadhammo). (2004). *The Scent of Buddhist Monk*. Ubon Ratchathani: Witthaya Offset Printing House.
- Phra Rajabhavanavikrom (Leam Thitadhammo). (2006). *No Worries*. Ubon Ratchathani: Siritham Offset.
- Phramahavijanasuvino. (2000). *A Study of Bhuddhist Personael Training Process of Phrabodhinanathera (Cha Subhaddo)*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Woraharn, S. (2005). *Narative of Royal Temple in Ubon Ratchathani: The Increase of Cultural Asset to Enhance Tourism Value to Prepare for AEC* (Research report). Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani University.